

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 6, jaargang 9, juni 2009

Uitgave: 8 PSO's en NvD. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@soobbozh.nl

Van de redactie

“Kostbare zaak”, “complexe en tijdrovende operatie”, “bedrag omslagstelsel zal moeten groeien”, “rijk kan slechts bescheiden structureel deel financieren”.

Enkele aanduidingen uit de [voortgangs-rapportage](#) die minister **Ronald Plasterk** van OCW 11 juni over “de digitale bibliotheek” naar de Tweede Kamer stuurde en uit het in opdracht van OCW door Berenschot gemaakte inrichtingsplan voor het sectorinstituut dat het VOB-bestuur aan zijn leden zond, met de stukken voor de ledenvergadering van 18 juni.

Ik heb het vaker gezegd: het lijkt er op dat we straks met een sterk sectorinstituut te maken krijgen en met een bescheiden brancheorganisatie, maar dat hoeft – als de leden werkelijk willen – helemaal niet zo te zijn. OCW betaalt straks een kleine € 6 miljoen per jaar aan de besteltaken van het sectorinstituut en draagt – als bezuinigingen ten gevolge van de economische crisis niet toeslaan – voor een periode van vier jaar € 20 miljoen per jaar bij aan de vernieuwing van de in 2001 gestarte bibliotheekvernieuwing (het Koepelconvenant wordt vervangen door een Bibliotheekcharter – verbale vernieuwing is altijd het makkelijkst). Maar de branche ontvangt via gemeenten en provincies zo'n € 570 miljoen aan subsidies. Met slechts 5% daarvan heeft de branche al hetzelfde bijeengebracht als OCW.

Volgens het inrichtingsplan past het sectorinstituut bescheidenheid, gezien de relatief geringe bijdrage van OCW. De branche zou tegenover die bescheidenheid meer zelfbewustzijn kunnen zetten (we laten ons als professionele branche toch niet door een stelletje ambtenaren die het zware werk uitbesteden aan organisatieadviesbureaus vertellen hoe de toekomst van het openbare bibliotheekwerk er uit moet zien!). *United we stand, divided we fall.*

Dit nummer van de Nieuwsbrief begint met een samenvatting van de ontwikkelingen

rond de bibliotheekvernieuwing sinds november 2008 en geeft vervolgens inzicht in de gebeurtenissen van juni, tot de 22^e.

Op vrijdag 26 juni presenteert de Projectgroep Bibliotheekinnovatie

(www.projectgroepbibliotheeken.nl)

haar plannen in de OBA (aanvang 13.30 uur). Een verslag daarvan volgt in de Nieuwsbrief van juli.

O ja, wat was volgens het SCP-rapport *De openbare bibliotheek tien jaar van nu* ook al weer het *belangrijkste knelpunt* om tot het wenselijke scenario te komen? De personeelsproblematiek. Ofwel, zoals de *Agenda voor de toekomst* het overnam: “Alles bij elkaar is de personeelskwestie *de meest urgente hindernis* voor het kunnen slagen van de inhoudelijke vernieuwing. Het zijn immers de mensen die het moeten doen.” Het *Netwerk van Directeuren* besteedde er 29 mei aandacht aan. Een verslag in deze Nieuwsbrief.

Wim Keizer,
22 juni 2009

Korte inhoud van het voorafgaande OCW-innovatie in 2009

Wim Keizer

Ingaand 2009 zal minister **Plasterk** van OCW de bibliotheekvernieuwingsgelden centraal inzetten, zo werd in 2008 besloten.

Er zal in 2010 een nieuw door OCW betaald sectorinstituut komen en de VOB zal omgevormd worden tot zuivere, door haar leden betaalde brancheorganisatie. De VOB-leden bepleitten voor beide organisaties kleine, hoogwaardige instituten (*lean and mean*), want veel uitvoering kan volgens de leden en de PSO's wel *in het veld*.

Inmiddels is het juni. Voor wie de draad kwijt is, volgt hieronder een korte inhoud van wat er het afgelopen half jaar (niet) gebeurde.

November 2008

Eind november 2008 publiceerde de *Adviescommissie Bibliotheekinnovatie* onder voorzitterschap van **Josje Calff** haar rapport *Innovatie met effect*. Het rapport gaf aan hoe OCW de beschikbare € 19 miljoen vernieuwingsgeld kan verdelen over de volgende onderwerpen (tegenwoordig met een mode-woord door iedereen en overal *programmaliijnen* genoemd, met natuurlijk even zoveel *programmamanagers* – woordinnovatie is altijd het makkelijkst):

1. Digitale infrastructuur;
2. Digitale diensten en producten;
3. Innovatie van collectiebeleid;
4. HRM;
5. Marketing.

Het rapport bevatte per onderwerp een verdeling van de € 19 miljoen over een aantal deelprojecten. (Minister Plasterk had voor leesbevordering al € 1 miljoen uitgetrokken). Het rapport bepleitte een landelijk *programmabureau* (voortuitlopend op de komst per 1-1-2010 van een door OCW betaald sectorinstituut, dat de VOB moet vervangen voor de uitvoering van de door OCW betaalde bestel- en opdrachttaken) en per thema *innovatiecentra* in het veld.

December 2008

Half december besloten OCW, IPO en VNG het rapport aan te passen: de € 19 miljoen werd helemaal toegespitst op de eerste drie onderwerpen (dus geen OCW-vernieuwingsgeld voor HRM en marketing). Het woord "programmabureau" werd afgezwakt tot "kleine projectgroep" en het woord "innovatiecentra" tot "beperkte expertnetwerken" (die wel een *aanspreekpunt* moeten hebben, want overheden hebben voor subsidieverstrekingen een adres en rekeningnummer nodig en iemand die verantwoording aflegt).

Maart/april 2009

Toen gebeurde er een aantal maanden niets waarneembaars. Wel werd uit het veld opgemerkt waar de *regie* blijft. De VOB-werkgroep exploitatie digitale bibliotheek pleitte er voor de nieuwe brancheorganisatie eigenaar van de digitale bibliotheek te laten zijn, maar de exploitatie te beleggen bij een apart beheersinstituut (of aan te haken bij een bestaand instituut). De Tweede Kamer drong in maart aan op spoed. Ook de VOB-ledenvergadering was ongerust over het uitblijven van actie en nam in maart een concept-brief van

Hans van Velzen aan, met een aangepast plan voor de verdeling van de € 19 miljoen, ook voor HRM en marketing.

Eind maart publiceerde minister Plasterk de instelling van een *Regiegroep* (verbale regie is altijd het makkelijkst), bestaande uit **Marjan Hammersma** (OCW), **Gerard Reussink** (VOB) en **Josje Calff** (Innovatie met effect). Ook kwam er begin april een *Projectgroep*, bestaande uit een, jawel, *programmamanager* (**Bart Drenth** van *Berenschot*) en per onderwerp een *programmacoördinator* (**Wilfried Hoffman** voor infrastructuur, **Peter van Eijk** voor digitale diensten en **Michiel Laan** voor innovatie van collectiebeleid).

Bart Drenth heeft een tweeledige taak:

1. optreden als kwartiermaker voor het sectorinstituut (dat de huidige VOB - zijnde een vereniging die tegelijk als door OCW betaald sectorinstituut en als door haar leden betaalde brancheorganisatie functioneerde - moet vervangen, samen met een nieuwe, zuivere brancheorganisatie).
2. met zijn projectgroep een projectplan maken voor de verdeling van de € 19 miljoen, op basis van het akkoord OCW/IPO/VNG (dus te verdelen over de drie eerste thema's van het rapport-Calff).

Juni 2009

Toen gebeurde er weer een aantal maanden niets waarneembaars. En zo werd het juni en zijn we in het heden beland.

Op 11 juni stuurde minister Plasterk een *voortgangsrapportage* naar de Tweede Kamer (verbale voortgang is altijd het makkelijkst). En de Projectgroep kondigde aan op 26 juni, in de Openbare Bibliotheek Amsterdam, haar plannen te zullen presenteren.

Het VOB-bestuur (het bestaat nog, zij het zonder regie over de OCW-gelden) stuurde de leden een aantal stukken voor de ledenvergadering van 18 juni, waarvan als belangrijkste:

- een in opdracht van het VOB-bestuur door *PricewaterhouseCoopers* gemaakt inrichtingsplan voor de brancheorganisatie;
- een in opdracht van OCW door *Berenschot* gemaakt inrichtingsplan voor het sectorinstituut, vastgesteld in het *Opdrachtgeversoverleg OCW/VOB*, te weten **Marjan Hammersma** en **Herman Hofenk** van de directie Media, Letteren en Bibliotheken van

OCW en **Nan van Schendel** en **Gerard Reussink** van het VOB-bestuur.

De VOB-leden spraken er 18 juni over. Meer in deze Nieuwsbrief.

Themadag Netwerk van Directeuren **Zonder diversiteit geen bibliotheekinnovatie**

“De personeelskwestie is de meest urgente hindernis voor het kunnen slagen van de bibliotheekvernieuwing. We zijn bezig met structuren, met ontvlechting, met een sector-instituut, maar daar schieten we helemaal niets mee op. Het gaat om de personeelskwestie.”

Dat zei **Jacqueline Roelofs**, bestuurslid van het Netwerk van Directeuren (NvD), op 29 mei 2009 in haar introductieverhaal bij een themadag over diversiteit. Het NvD-bestuur had voor dit thema een hele dag uitgetrokken in Podium Mozaïek (v/h Witte Kerk) in het Amsterdamse Bos en Lommer, een stadsdeel waar relatief veel allochtonen wonen. Met een kleine 25 NvD-deelnemers was de opkomst laag te noemen.

Adviesbureau, politie, bibliotheek

Adviseurs **Mohammed Essafi**, **Brendy Boogaard** en **Kam Mai Tan** van PricewaterhouseCoopers gaven aan wat dit organisatieadviesbureau intern en extern (in de vorm van advisering) doet aan diversiteitsbeleid. Projectmanager **Hans van den Bergh** van het Landelijk Expertise Centrum Diversiteit (LECD) van de politie zette uiteen welk beleid er bij de politie wordt gevoerd.

Hans van Velzen, directeur van de Openbare Bibliotheek Amsterdam, vertelde, samen met regiohoofd **Erica Schoen**, welk integratiebeleid er is in hun organisatie.

Homogeen

Wat is volgens Jacqueline Roelofs “de personeelskwestie”? Die is dat 85% van het bibliotheekpersoneel vrouw is, dat 60 tot 70% ouder is dan 45 jaar en dat er in de top weinig vrouwen en heel weinig allochtonen zitten. “De bibliotheek is zeer homogeen qua achtergronden, cultuur en competenties van het personeel. Gisteren was ik bij een bijeenkomst van HKA over Bicat en daar zaten allemaal mensen van boven de 45 jaar te praten over de digitale bibliotheek. Dat komt

niet goed zo. Ook in innovatierapporten staat dat we veel te veel van hetzelfde in huis hebben en dat het daarom moeilijk innoveren is”, aldus Jacqueline. Een beperkte diversiteit betekent dat er een voor innovatie noodzakelijke creatieve spanning ontbreekt. Een *High Performance Organisation* heeft een divers en complementair werknemersbestand en managementteam, zei Jacqueline.

Diversiteit is nodig om:

- een goede digitale bibliotheek te kunnen maken;
- om producten te kunnen afstemmen op een divers publiek;
- om een goede, vernieuwende organisatie te kunnen creëren;
- om klanten terug te krijgen en nieuwe klanten te binden;
- om de rol te blijven spelen die het openbare bibliotheekwerk ambieert.

Positief en negatief

Mohammed Essafi en zijn collega's Brendy Boogaard en Kam Mai Tan lieten in interactie met de zaal zien dat diversiteit allerlei positieve associaties met zich meebrengt, zoals verscheidenheid, creativiteit, kwaliteit, kleurrijk en lekkere hapjes. Maar ook negatieve, zoals spanning, conflicten, angst en discriminatie.

De demografische ontwikkelingen veroorzaken dat alle organisaties te maken krijgen met capaciteits- en kwaliteitsvraagstukken. Diversiteitsbeleid is noodzakelijk, maar er zijn risico's. Zo kan er sprake zijn van *window-dressing*, waardoor het meer lijkt dan het is. Ook kunnen de verwachtingen de realiteit overtreffen.

Vijfpijlermodel

Pricewaterhousecoopers hanteert als missie het creëren van een “*inclusive*” cultuur. Dat is een cultuur waarin alle medewerkers worden betrokken en zich betrokken voelen, door optimaal gebruik en ontplooiing van uiteenlopende kwaliteiten.

Een *vijfpijlermodel* moet hier gestalte aan geven. Die pijlers zijn:

1. *Leiderschap*. Deze pijler is cruciaal voor het slagen van diversiteitsmanagement. Bestuurders en (top)managers moeten diversiteit omarmen en het belang daadwerkelijk inzien en uitdragen.
2. *Beleid*. Om diversiteit daadwerkelijk en duurzaam vorm te geven is het belangrijk dat er een visie en een beleid worden

geformuleerd, zowel ten aanzien van de korte als de lange termijn.

3. *Organisatiecultuur*. Diversiteit moet niet alleen op papier worden vastgelegd, maar ook “tussen de oren” zitten. De cultuur dient open, helder en veilig te zijn.
4. *Organisatiestructuur*. Deze pijler zorgt er voor dat diversiteitsmanagement ook daadwerkelijk door middel van regels, procedures en formele statements geborgd wordt.
5. *Instrumenten*. Hierbij gaat het om HRM-instrumenten, zoals werving en selectie, maar ook om monitoring voor het verkrijgen van periodiek inzicht in instroom, doorstroom en uitstroom van diverse doelgroepen.

Wat dit laatste betreft, werd aangeraden de arbeidsmarkt in de gaten te houden en na te gaan hoe het percentage allochtonen ligt in de voor jouw organisatie belangrijke studierichtingen.

Metten is weten

Een discussiepunt is of je het percentage allochtonen in een organisatie nu wel of niet moet registreren. Ertegen pleit dat je toch weer onderscheid maakt. Ervoor pleit dat je er inzicht in de resultaten van het beleid mee krijgt. Het gaat niet alleen om binnenhalen, maar ook om behouden. Bij PricewaterhouseCoopers wordt wel geregistreerd: meten is weten. Een factor die ook vaak speelt is of je personeelsleden aanneemt op kwaliteit of op diversiteit. Essafi zei dat er bij PricewaterhouseCoopers geen concessies aan de kwaliteit worden gedaan. Waarbij er van uitgegaan wordt dat kwaliteit datgene is wat de klant kwaliteit vindt.

Dilemma's bij politiewerk

Hans van den Bergh van het LECD van de politie schetste aan de hand van verschillende dilemma's waar politiemensen in de praktijk mee te maken krijgen hoe noodzakelijk het is als politie een diversiteitsbeleid te voeren. Het LECD begon in 2001 en is ingesteld tot 1 januari 2010. Van den Bergh verwacht nog wel een verlenging met 5 jaar, maar dan zal toch de vraag komen of het doel bereikt is en het diversiteitsbeleid overal uitgevoerd wordt. Doelgroepen van het beleid zijn niet-westerse allochtonen, vrouwen (voor de hogere functies), homoseksuelen en andersvaliden. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over eisen waaraan voldaan moet

worden, om te kunnen spreken van diversiteit.

Definitie van “divers”

Zo wordt de korpsleiding van een politieregio divers van samenstelling genoemd wanneer deze tenminste één vrouw of een medewerker van allochtone afkomst telt. Voor het tactisch leidinggevend niveau (districtschefs) geldt: tenminste twee vrouwen of een medewerker van allochtone afkomst. Een korps wordt geacht een systematiek te hebben die de vorderingen of het gebied van de streefcijfers (voor vrouwen en allochtonen) volgt, voor het korps als geheel, maar ook per organisatieonderdeel en per niveau (uitvoerenden, operationeel leidinggevend, tactisch leidinggevend en strategisch leidinggevend).

Verder moet een korps een opleidingsplan *multicultureel vakmanschap* hebben en moeten alle selectiecommissies voor in- en doorstroom tenminste een vrouw en een medewerker van allochtone afkomst hebben. Ook moet het korps activiteiten hebben die zorgen dat homoseksuele burgers en medewerkers de politie als een veilige omgeving ervaren.

Overzicht

Per politieregio wordt in een totaaloverzicht bijgehouden hoe de stand is en korpschefs kunnen dus zien hoe ze er voor staan ten opzichte van hun collega's (wat erg stimulerend werkt op de achterblijvers).

Piketpalen

Van den Bergh liet zien dat de filosofie achter het diversiteitsbeleid ligt in een aantal piketpalen, zoals artikel 1 van de Grondwet (“allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld”) en de rol van de politie als *geweldsmonopolist* met een professionele, neutrale en onpartijdige houding.

Cultureel pluralisme

Als extremen in het beleid ten aanzien van allochtonen gelden volgens het LECD aan de ene kant het *cultuurrelativisme*, zoals in bijvoorbeeld Engeland (eigen waarden en normen, integreren met behoud van de eigen cultuur, politieke correctheid) en aan de andere kant het *universalisme*, zoals in bijvoorbeeld Frankrijk of Turkije (universeel gedeelde waarden, assimileren, (star) gelijk-

heidsdenken). De tussenweg is *cultureel pluralisme* (participeren, respect voor de individuele identiteit, wederkerigheid en scheiding van kerk en staat).

Amsterdam: meerderheid allochtoon

Hans van Velzen wist te melden dat Amsterdam sinds dit jaar voor 51% bestaat uit westerse en niet-westerse allochtonen. De stad telt meer dan 150 nationaliteiten. De bibliotheek wil daarvan de weerspiegeling zijn. Inmiddels heeft meer dan 35% van het personeel een multiculturele achtergrond. Belangrijk voor het personeelsbeleid is de Wet Samen geweest, die uitging van positieve discriminatie: bij *gebleken geschiktheid* was er voorkeur voor een allochtone kandidaat. Na binnenkomst was er gelijke behandeling. Inmiddels bestaat die positieve discriminatie niet meer en gaat de bibliotheek uit van: voorkeur bij *gelijke geschiktheid*.

Voordelen

Het diversiteitsbeleid heeft als voordelen voor de bibliotheek dat er een afspiegeling ontstaat van de bevolking (en dus herkenning bij verschillende bevolkingsgroepen), de laagdrempeligheid vergroot wordt en de kennis van andere culturen toeneemt. Maar er zijn ook problemen, vooral rond de taal (elk personeelslid moet Nederlands spreken) en de verschillende culturele gewoonten (zoals wel of niet gewend zijn een lunch uit een trommeltje te eten of de fles wijn uit het kerstpakket wel of niet teruggeven).

Media-aanbod

Niet alleen via het personeelsbeleid, maar ook in het media-aanbod toont de bibliotheek haar multiculturele karakter. Er zijn media in diverse talen, kranten en tijdschriften uit de hele wereld en er ligt een accent op integratie en Nederlands leren. Er zijn veel cursussen in de bibliotheek en oefeningen in het examen inburgering. Sinds kort is er ook een *vertelmuur* met filmpjes van ongeveer vijf minuten, waarin Amsterdammers, overall vandaan, het verhaal over hun achtergrond vertellen.

Ook in de activiteiten ligt veel nadruk op een breed aanbod voor alle culturen.

Wat de bestuursvorm betreft, zijn twee van de vijf leden van de Raad van Toezicht van allochtone afkomst. Maar de directeur is nog een blanke man van boven de 45 jaar.

Ontmoeting en verblijven

Blanke man Hans ziet als ontwikkeling voor de komende periode dat het accent van het bibliotheekwerk steeds meer op ontmoeting en verblijven zal liggen en dat de (inter)culturele functie steeds belangrijker zal worden. De behoefte aan studieplekken in de bibliotheek neemt erg toe. Er is in de bibliotheek sprake van een stille integratie.

Adviezen

Adviezen die Hans zijn gehoor meegaf:

- Formuleer een duidelijk beleid op het terrein van diversiteit;
- Draag dit als directie en managementteam uit;
- Steek veel tijd in de begeleiding van medewerkers;
- Ga altijd voor kwaliteit;
- Accentueer ook de voordelen.

Slotstelling

En zijn slotstelling: "De ontwikkeling naar een multiculturele organisatie is voor publieke organisaties onontkoombaar, gezien de wijzigingen in de samenstelling van de bevolking en de verwachtingen van de samenleving en de politiek. Uiteindelijk leveren die wijzigingen ook grote voordelen op."

Hans van Velzen: Afname boekengebruik gaat heel snel

Bij zijn opmerking hierboven dat de behoefte aan studieplekken in de OBA erg toeneemt, schetste **Hans van Velzen** het beeld dat studerende steeds minder boeken gebruiken en dat het gebruik van de collectie afneemt. Sinds de opening van de nieuwe Amsterdamse centrale bibliotheek is het aantal bezoekers verdubbeld, maar is het aantal uitleningen met slechts 30% toegenomen.

"Die bezoekers hebben vaak een eigen laptop, maar komen dan toch naar de bibliotheek. Ze vinden het belangrijk om dingen samen te doen."

13 kilometer werd 1 kilometer

Hans meldde dat in een gezamenlijk educatief centrum van VU en Hogeschool vijf verdiepingen alleen maar zijn ingericht zijn met studieplekken en dat daar heel weinig

boeken gebruikt worden. En de Universiteit van Amsterdam plande een paar jaar geleden nog 13 kilometer aan boekenplanken in het magazijn maar kwam in werkelijkheid uit op 1 kilometer. Conclusie van Hans: “De afname van het boekengebruik gaat heel snel.”

“Digitale bibliotheek” is kostbare zaak; een complexe en tijdrovende operatie

“De digitale openbare bibliotheek moet aantoonbaar meerwaarde hebben ten opzichte van bestaande (commerciële) digitale diensten. Die meerwaarde kan tot uitdrukking komen in de diverse vormen van dienstverlening. Wat de inhoudelijke dienstverlening betreft gaat het dan om:

- het verschaffen van toegang tot – of aanbieden van – informatie die van belang wordt geacht uit hoofde van de publieke missie van de bibliotheek;
- het bieden van ondersteuning bij het zoeken, opsporen en interpreteren van informatie. Hierbij valt onder meer te denken aan ondersteuning op het gebied van mediawijsheid.”

Dit staat in de door de Projectgroep Bibliotheekinnovatie gemaakte [voortgangsrapportage](#) die minister **Plasterk** op 11 juni aan de Tweede Kamer heeft gestuurd.

Overleg met ICT-office

Plasterk merkt in de [begeleidende brief](#) op dat de Projectgroep Bibliotheekinnovatie in overleg is met het ICT-office, de brancheorganisatie van ICT-bedrijven. (De Tweede Kamer had er op aangedrongen bij de uitvoering van de plannen voor de digitale bibliotheek het ICT-office te betrekken).

Cultuurbeleid

De rapportage zegt dat de digitale bibliotheek aangesloten moet worden op de buitenwereld en dus goed zichtbaar moet zijn op internet. “Het uitgangspunt ‘de gebruiker’ centraal betekent niet dat de digitale bibliotheek zich louter beperkt tot die producten en diensten die het meest gevraagd worden door het brede publiek. Bij het cultuurbeleid zijn ook andere doelstellingen in het geding die ertoe kunnen leiden dat ook producten en

diensten worden aangeboden waarvoor vooralsnog geen manifeste vraag bestaat.”

Prioriteiten nodig

Opgemerkt wordt dat de digitale bibliotheek een kostbare zaak is. Budgettaire beperkingen dwingen tot keuzes. Er moeten prioriteiten worden gesteld ten aanzien van doelgroepen, dienstverlening en kernfuncties. De verdere ontwikkeling en realisatie van de digitale bibliotheek wordt een complexe en tijdrovende zaak genoemd. Een deel van de activiteiten zal pas op langere termijn tot resultaten leiden, met name waar het de infrastructuur betreft. Het koppelen van (omvangrijke) bibliotheekcatalogi is daarvan een voorbeeld. Ook moet met veel partijen worden overlegd en moeten aanbestedingen in acht worden genomen.

Overzicht producten en diensten

Het plan bevat een tabel met een overzicht van producten en diensten voor het algemene publiek en voor het onderwijs. Daar staat in te lezen dat eind 2009 klaar kunnen zijn een eerste groep van internetwegwijzers, digitale leeskringen, rechtenvrije content, proefprojecten van nieuwe vormen van gemakdiensten en een inventarisatie van het bestaande aanbod aan mediawijsheidsconcepten en praktijkproeven op dit gebied. Verder zullen de huidige diensten (Schoolbieb, AI@din en G!ds) gecontinueerd zijn en zal er een evaluatie van gereed zijn. Voor het onderwijs zal er een landelijk overdraagbaar samenwerkingsmodel ontwikkeld zijn en een *pilot* zijn uitgevoerd. Het plan zegt dat modellen zoals *Biebsearch* (dienstverlening Bibliotheek Zwolle aan ROC's) conceptueel interessant zijn, maar niet zonder meer overdraagbaar zijn.

Infrastructurele randvoorwaarden

Het plan bevat ook een tabel met een overzicht van de infrastructurele randvoorwaarden.

Bij “Aansluiting op de landelijke en wereldwijde informatie-infrastructuur” staat dat er eind 2009 een vooronderzoek gereed zal zijn. Onder “Klantgegevenssysteem CRM” (Customer Relationship Management) staat dat er eind 2009 een definitiestudie van een *datawarehouse* gereed zal zijn. En bij “Interbibliothecair leenverkeer” dat diverse reserveringsmogelijkheden, zoals 13-onder-éénknop en Zoek&boek geïntegreerd zullen zijn. Verder eind 2009: de definitieve informatie-

architectuur gereed en aan leveranciers en bibliotheken gecommuniceerd. Een voorbeeldsite gereed van integratie van een landelijke website en een lokale webomgeving. Een onderzoek over toegankelijkheid gereed. Een evaluatie van het businessmodel van de landelijke website en tariefstructuur gereed.

Begroting

Er zit een begroting bij het plan, gebaseerd op de afspraken tussen OCW, IPO en VNG over de drie programmalijnen en de deelonderwerpen binnen die lijnen uit het rapport-Calf:

1. Digitale infrastructuur	5.540.000
Informatiearchitectuur	890.000
Aansluiting van alle OB'en op de landelijke en wereldwijde informatie-infrastructuur	682.000
Customer Relationship Management Systeem	1.650.000
Eén laagdrempelige toegang voor alle leden van openbare bibliotheken	1.293.000
Realiseren landelijk Interbibliotheccair Leenverkeer (IBL)	125.000
Vrije ruimte	400.000
Uitvoeringsteam	500.000
2. Innovatie van digitale diensten	6.130.000
Bestaande diensten en producten	2.645.000
Nieuwe diensten en producten	2.080.000
Voortzetting en verdere ontwikkeling Muziekweb door CDR	500.000
Cursus informatievaardigheden en mediawijsheid	555.000
Vrije ruimte	350.000
3. Innovatie van collectiebeleid	5.580.000
De gebruiker centraal, provinciale projecten en landelijke afstemming	1.999.000
Digitale content	2.848.000
Snelle successen	433.000
Implementatie op lokaal en provinciaal niveau	300.000

Programmatische context **250.000**

Organisatie **1.500.000**

TOTAAL **19.000.000**

De Projectgroep Bibliotheekinnovatie heeft de onderdelen van het programma uitgewerkt in opdrachten en subsidieregelingen. De eerste opdrachten en subsidies zijn al uitgezet. Op 26 juni presenteert de Projectgroep haar plannen (13.30 uur, OBA).

Bibliotheek op internet te vinden met Mijnbibliotheek.nl

In het ochtendgedeelte van de VOB-ledenvergadering op 18 juni toonde **Dennis Eijsten** voorbeelden van wat een site met losse, landelijke en lokale webcomponenten, kan zijn. De voortgangsrapportage van OCW merkt op eind 2009 een voorbeeldsite gereed te hebben.

Tot toe kenmerkt het openbare bibliotheekwerk zich door tal van afzonderlijk van elkaar functionerende websites. "Door die versnippering zijn we onzichtbaar op internet." Door te kiezen voor een concept *Mijnbibliotheek.nl* wordt het bibliotheekwerk veel zichtbaarder, terwijl er toch variatie mogelijk is: mensen kunnen personaliseren en door middel van *widgets* onderdelen wegzetten in hun eigen omgeving, ook op hun *smart phone*. Dennis zei dat *widgets* heel snel te maken zijn en dat het veel beter werkt dan het tijdrovend laten ontwerpen van hele websites. Uit reacties bleek dat bibliotheken wel behoefte hebben aan hulp bij het maken van *widgets*.

Samenwerking Projectgroep/VOB

Peter van Eijk, op voordracht van de VOB lid van de Projectgroep Bibliotheekinnovatie, zei dat er een bestuurlijk circuit is dat aandacht vraagt, maar dat er desondanks op de achtergrond keihard gewerkt is, ook door het Agendateam van de VOB. "Ik verwacht veel van de samenwerking van de Projectgroep met de VOB. Dit is nog maar een begin." Er zijn ook *pilots* thuisgebruik in voorbereiding, zoals het *Volkscrant Archief Online*.

Beeldmerk

Dirk Houtgraaf liet zien op welke wijze er een concept van een nieuw, landelijk beeld-

merk is ontstaan, ook te gebruiken voor Mijnbibliotheek.nl.

De VOB is aangehaakt bij ontwikkelingen in Groningen en Overijssel, waar ook ProBiblio in verband met het project stationsbibliotheek aan meedeed. Inmiddels blijkt dat 2/3 van de bibliotheken wel gebruik wil maken van het nieuwe beeldmerk, waarvan 1/3 snel. Een grote groep – vooral nieuwe basisbibliotheken die net voor veel geld een nieuw logo hadden laten ontwerpen – heeft meer tijd nodig.

Bij het beeldmerk wordt ook nagedacht over een *payoff*, zoals: "de Bibliotheek ... voor iedereen anders".

Het beeldmerk is te zien is op de VOB-site, www.debibliotheken.nl, onder Marketing, Merkbeeld.

Contouren sectorinstituut en brancheorganisatie neergelegd in inrichtingsplannen

Een sectorinstituut van 15,5 fte met een begroting van € 5,5 miljoen. En een brancheorganisatie van 11,5 fte met een begroting van € 1,68 miljoen.

Dat zijn de personele en financiële contouren van het besluit een sectorinstituut te creëren en de VOB om te vormen tot een zuivere brancheorganisatie (na fusie van de "rest-VOB" met de WOB). Ook wel opsplitsing of ontvlechting van de VOB genoemd, gepaard gaand met een financiële boedelscheiding, waaruit moet blijken wie zich *eigenaar* van voor het bibliotheekwerk met OCW-geld ontwikkelde (digitale) producten en diensten mag noemen (en daarmee de *risico's* mag lopen).

Het bedrag van € 5,5 miljoen is ongeveer het huidige besteltakenbudget van de VOB, bekostigd door OCW. Het bedrag van € 1,68 miljoen is de optelsom van de huidige ledencontributies aan VOB en WOB, vermeerderd met enige inkomsten uit dienstverlening. Het VOB-bestuur zond voor beide organisaties een inrichtingsplan mee met de stukken voor de ledenvergadering van 18 juni, waarin de genoemde gegevens vermeld staan.

Uitwerking uitgangspunten

Het [plan voor de brancheorganisatie](#) is in opdracht van het VOB-bestuur gemaakt door *PricewaterhouseCoopers*, het [plan voor het sectorinstituut](#) in opdracht van OCW door *Berenschot* (en vastgesteld door het Op-

drachtgeversoverleg OCW/VOB). Beide plannen borduren, logischerwijs, voort op de in de VOB-ledenvergadering van 19 maart besproken uitgangspuntennotitie voor de ontvlechting van de VOB, waarin de taken en de missie voor beide organisaties beschreven stonden (zie ook in de Nieuwsbrief van april het verslag van deze ledenvergadering).

Sectorinstituut past bescheidenheid

Het inrichtingsplan voor het sectorinstituut wijst er op dat de openbare bibliotheeksector grotendeels gedecentraliseerd is naar gemeenten en dat ook de provincies een taak hebben. Met de vorming van bovengemeentelijke basisbibliotheken zijn er gemeenschappelijke regelingen ontstaan. "Omdat al deze partijen zich met bibliotheken bezig houden is de taak 'afstemming en coördinatie' van groot belang. Het doorvoeren van veranderingen is een ingewikkelde klus." Om die reden bepleit het plan *afstemming en coördinatie* de eerste prioriteit van het sectorinstituut te laten zijn.

Relatief gering

Het plan zegt verder: "Het rijk heeft met de zogenaamde stelselverantwoordelijkheid een fundamentele verantwoordelijkheid. Niettemin staat hier een relatief geringe structurele financiering tegenover. Gemeenten zijn verreweg de belangrijkste bekostigers van bibliotheken. Omdat de taken van het sectorinstituut afgeleid zijn van de stelseltaken van de minister, past het sectorinstituut ook enige bescheidenheid. Het nemen van initiatieven en het stimuleren ervan is op vele terreinen wellicht wenselijk, maar het is voor het sectorinstituut ondoenlijk om op alle terreinen van doorslaggevende betekenis te zijn. Dit maakt het nodig om scherpe keuzes te maken."

Die keuzes worden dan vooral gemaakt voor ICT en de digitale bibliotheek.

Aparte organisatie digitale bibliotheek

Het plan bepleit een klein, slagvaardig instituut dat haar doelen vooral realiseert door, met de subsidie die het van OCW krijgt, *andere rechtspersonen* te subsidiëren en/of opdrachten te verstrekken.

Het plan heeft verder als uitgangspunt genomen dat er voor de digitale bibliotheek een *aparte organisatie* wordt opgericht of dat deze organisatie (deels) bij een andere

instelling dan het sectorinstituut wordt belegd. Het plan noemt daar drie hoofdmotieven voor:

1. Het sectorinstituut verricht geen uitvoerende taken;
2. De digitale bibliotheek moet als eigendom van de bibliotheken zelf worden beschouwd;
3. De bibliotheken moeten zelf ook drager zijn voor de kosten.

Bij dat laatste zegt het plan: "Het huidige budget dat door de bibliotheken via een omslagstelsel ter beschikking wordt gesteld zal ten minste beschikbaar moeten blijven. Nu al kan opgemerkt worden dat dat bedrag zal moeten groeien. Het rijk kan slechts een bescheiden structureel deel (via het sectorinstituut) financieren."

Drie taakclusters

In het plan zijn uit de besteltaken drie taakclusters geformuleerd:

1. Bijdragen aan een sterk stelsel;
2. Visieontwikkeling, kennis en promotie;
3. Vertegenwoordiging.

Vijf programmalijnen

Het plan ziet als kern van het sectorinstituut een laag van vier programmamanagers die voor hun programmalijn relatief autonoom opereren en als opdrachtgever en subsidiegever functioneren voor partijen buiten het sectorinstituut.

Het gaat om de vier programmalijnen:

- Digitale bibliotheek en collectiebeleid;
- Kennisoverdracht;
- Promotie en inhoudelijke thema's;
- Kwaliteitszorg, certificering en opleidingen.

Een vijfde programmalijn, Vertegenwoordiging, is in handen is van de directeur-bestuurder van het sectorinstituut.

Opdrachttaak innovatie

Het plan gaat er van uit dat het innovatieprogramma (met besteding van de OCW-innovatiemiddelen) voor enkele jaren als *opdrachttaak* bij het sectorinstituut wordt neergelegd. Daar is in die periode extra inzet voor nodig.

Vestiging in Utrecht

Het plan bepleit vestiging van het sectorinstituut in Utrecht: "Iedereen zal het kennisinstituut goed moeten weten te vinden. Ook de afstemming met de branchevereniging,

die ook in Utrecht wordt gevestigd, wordt er door vergemakkelijkt."

Brancheorganisatie: draagvlak nodig

Het inrichtingsplan voor de brancheorganisatie zegt dat draagvlak en steun van de leden van levensbelang zijn voor het functioneren van de brancheorganisatie. Uitgangspunt is dat alle openbare bibliotheken en PSO's lid worden. "Daarnaast bestaan er ook andere organisaties die onderdeel uitmaken van de bibliotheeksector en lid zouden kunnen worden (met name organisaties die de CAO volgen)."

Vier hoofdtaken

Het plan ziet als hoofdtaken:

1. Ontwikkelen van visie en behartigen van belangen;
2. Functioneren als werkgeversorganisatie en verzorgen werkgeverszaken;
3. Verlenen van diensten;
4. Faciliteren van ontmoeting en informatie-uitwisseling.

Vereniging met commissies

Het plan kiest als structuur voor handhaving van een vereniging, met een algemene ledenvergadering en een bestuur. Voor de uitvoering van taken is er een verenigingsbureau met een directeur. Daarnaast zijn er in het model commissies (of kringen, beleids-groepen), met als taak de beleidsontwikkeling en de beleidsuitvoering te ondersteunen. Door middel van deze commissies kan de betrokkenheid en inbreng van leden vorm krijgen. De commissies worden ondersteund door een secretaris van het bureau.

Ledenvergadering 18 juni

Nog niet voor alle VOB-taken een nieuwe plek gevonden

Bij de VOB werken thans nog 46 mensen op 43 fte. Het inrichtingsplan voor het sectorinstituut gaat uit van 15,5 fte, het plan voor de brancheorganisatie van 11,5 fte (inclusief 3 van de WOB, wat wil zeggen 8,5 voor de VOB). $15,5 + 8,5 = 25$. $43 - 25 = 19$. Ziedaar een rekensommetje dat laat zien dat er voor 19 fte van de VOB nog geen plek is gevonden. En ook voor een aantal VOB-taken is nog geen plek gevonden binnen het sectorinstituut of de brancheorganisatie, zoals

Bibliotheekblad en Literatuurplein. Dat kwam, zo legden **Gerard Reussink** en **Nan van Schendel** (lid van het Opdrachtgeversoverleg OCW/VOB) op 18 juni 2009 tijdens de VOB-ledenvergadering uit, door het feit dat er taken zijn waarvan nog niet duidelijk is waar ze thuishoren. Voor bepaalde taken kan het noodzakelijk zijn ze ergens buiten het sectorinstituut of de brancheorganisatie onder te brengen. Per product zal in het kader van de boedelscheiding zorgvuldig worden gekeken waar het moet blijven (inclusief de bijbehorende fte's). Daar komt bij dat het sectorinstituut geen uitvoerende taken gaat doen. Het inrichtingsplan gaat er van uit dat er voor Bibliotheek.nl een aparte organisatie komt. Ook daar zullen mensen voor nodig zijn, evenals voor taken die in opdracht van het sectorinstituut elders zullen worden uitgevoerd. (Zie voor de hoofdlijnen van de inrichtingsplannen hierboven).

Maak duidelijke lijstjes

Hans van Velzen (OBA) pleitte er voor gewoon duidelijke lijstjes te maken met taken, gelden en fte's van de huidige VOB, van het sectorinstituut, de brancheorganisatie en van de onderwerpen waar in het kader van de boedelscheiding nog discussie over is. Gerard Reussink en Nan van Schendel vertelden dat voor de extra ledenvergadering (15 oktober) ondernemingsplannen geagendeerd zullen worden. Na advisering door de OR kan het plaatsingsproces beginnen. Dan kan ook verder duidelijkheid bestaan over de boedelscheiding. En ook kan dan duidelijk zijn hoe de nieuwe "stichting Bibliotheek.nl" er uit komt te zien en welke formatie daarvoor nodig is.

Lof voor VOB-personeel

Het bestuur, bij monde van voorzitter **Erik Jurgens** en Gerard Reussink, benadrukte zijn uiterste best te zullen doen voor alle personeelsleden een passende plek te vinden. De VOB-personeelsleden kregen lof toegezwaaid voor hun onverminderde inspanningen. Jurgens gaf aan dat in het overleg met OCW nooit sprake is geweest van vermindering van taken, alleen van splitsing van bestel-, opdracht- en branchetaken, en dat er dus van uitgegaan mag worden dat alle taken binnen de nieuwe constellatie worden voortgezet.

De leden konden zich vinden in de hoofdlijnen van beide inrichtingsplannen. Wel waren er vragen, waaronder die over de

taken die nog gemist worden. Opgemerkt werd (uiteraard) dat als je meer taken zou onderbrengen bij de brancheorganisatie, de contributie (of andere bijdrage) omhoog zal moeten. Zorg was er over het feit dat het al juni is, maar de OCW-gelden nog niet besteed zijn. Reussink vertelde dat de gelden, als de verplichting maar in 2009 wordt aangegaan, ook in 2010 mogen worden besteed (zonder in mindering gebracht te worden op de gelden van 2010).

Bibliotheek.nl van branche

Hans van Soelen (Bibliotheek Utrecht) wees er op dat Bibliotheek.nl niet alleen door OCW wordt betaald, maar ook door de leden (bijdrage € 3,6 miljoen uit de € 0,22 per inwoner omslag). Wat hem betreft moet de zeggenschap over Bibliotheek.nl bij de branche blijven. Hij drong er ook op aan de leden te raadplegen als er taken in de gevarenzone zouden komen. Jurgens zei in oktober meer te kunnen vertellen en herhaalde dat het bestuur er naar streeft alles wat de VOB doet voort te (laten) zetten. "Ergens mee ophouden is niet ons streven." Hij voegde er aan toe nog niet tot de overtuiging te zijn gekomen dat de splitsing een goed idee is.

Kanttekening bij PSO's

Hans van Velzen zette wat de brancheorganisatie betreft kanttekeningen bij het lidmaatschap van de PSO's. "Je zou dat kunnen uitwerken in het stemrecht. Bijvoorbeeld wel voor het werkgeverschap, maar niet bij zaken waar ze als leverancier van producten en diensten en als lid van de brancheorganisatie een dubbele rol kunnen hebben. Het mooiste zou ik vinden: lid zonder stemrecht, behalve voor de werkgeverszaken." Verder vond hij het curieus dat de leden wel de jaarrekening mogen goedkeuren maar niet de begroting. Ook bleef hij er zijn zorg over houden dat zaken tussen wal en schip vallen, bijvoorbeeld de bijdrage aan de CPNB.

Onderlinge relatie

Chris Wiersma (Bibliotheek Almere) vond beide inrichtingsplannen goed, maar vroeg zich wel af hoe beide organisatie ten opzichte van elkaar gaan functioneren. Hij zei er, net als Hans van Soelen, aan te hechten dat de branche eigenaar blijft van Bibliotheek.nl, wat niet wegneemt dat Bibliotheek.nl kan worden ondergebracht in een stichting of wellicht bij

NBD/Biblion en dat er OCW-gelden voor kunnen worden aangewend.

Anne Rube (ProBiblio) zei in reactie op Van Velzen dat ze bereid is een heldere scheiding te maken tussen wat ProBiblio doet met subsidie en met eigen inkomsten. Zij wees er ook op dat het bureau van de brancheorganisatie klein kan zijn, als er in de commissies meer inbreng van is van leden (zoals bijvoorbeeld bij de brancheorganisatie van educatieve uitgeverijen het geval is). Jurgens antwoordde de PSO's zo dicht mogelijk bij de brancheorganisatie te willen betrekken. "We vinden wel een oplossing."

Commentaar Bibliotheekblad moet blijven

Wim Keizer

Zoals veel taken van de VOB, is *Bibliotheekblad* een gemengde bestel- en branchetaak. Dat wil zeggen: betaald uit OCW-subsidie en uit bijdragen van de abonnees, veelal openbare bibliotheken. Daarnaast zijn er advertentie-inkkomsten. Een gevarieerd "verdienmodel" dus.

Nu nog niet duidelijk is of Bibliotheekblad een taak van het sectorinstituut, van de brancheorganisatie of van een derde partij wordt, rijst er zorg. Het Opdrachtgeversoverleg OCW/VOB nog moet bekijken waar "dit product" thuishoort, zo bleek 18 juni in de ledenvergadering.

De grote kracht van Bibliotheekblad is dat het geen mededelingenblad of nieuwsbrief van het VOB-bestuur is, maar een *onafhankelijk* vakblad, dat wordt gemaakt door een professionele redactie. Een onafhankelijk blad met een redactiestatuut dat door de VOB altijd gerespecteerd is. VOB-directie en -bestuur verdienen daar lof voor.

In deze tijd van digitale fragmentatie en overvloed aan (half-)anonieme ongein, waarin de goudklompjes goed verborgen blijven, is het voor het vrije verkeer van bibliotheekinformatie een zaak van het hoogste belang dat de tweewekelijkse, 18-karaats goudklomp Bibliotheekblad blijft voortbestaan en door de splitting niet in de versnippermachine terecht komt.

Eén van de besteltaken van OCW is: educatie, informatie en reflectie. Daar zou Biblio-

theekblad heel goed bij passen. Maar er is ook veel voor te zeggen Bibliotheekblad als vakblad een taak van de branche te laten zijn. Een beetje serieuze branche zou het geld (zo'n twee-en-een-halve cent per inwoner) er makkelijk voor bijeen moeten kunnen brengen, sterker: zou niets liever moeten willen doen dan dat.

Hoe dan ook, ik doe een beroep op het Opdrachtgeversoverleg er zorg voor te dragen dat Bibliotheekblad ook na 2009 *gewoon* blijft verschijnen. Want zo gewoon is kwaliteit tegenwoordig niet meer.

Josje Calff: geen zinvolle functie "provinciale laag"

Josje Calff, adjunct-directeur van de Universiteitsbibliotheek Leiden, in 2006 voorzitter van de *Evaluatiecommissie Besteltaken VOB*, vorig jaar voorzitter van de *Adviescommissie Bibliotheekinnovatie* en nu samen met **Marjan Hammersma** en **Gerard Reussink** lid van de *Regiegroep Bibliotheekinnovatie*, vindt dat "de provinciale laag" voor de openbare bibliotheken geen zinvolle functie (meer) heeft. Zij schreef dat 28 mei 2009 op de communitywebsite [Bibliotheek 2.0](#), op persoonlijke titel, in reactie op mijn reactie - "Maak van Nederland een stadsstaat" - op haar eerdere bijdragen. Zie ook het vorige nummer van de Nieuwsbrief.

Josje schreef: "Inderdaad, Wim, denk ik dat "de provinciale laag" voor de openbare bibliotheken geen zinvolle functie (meer) heeft. In dat opzicht - realiseer ik mij na lezing van jouw leerzame toelichting over *PSO's en Brancheorganisatie* in de Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk nr. 4 - is het echt verschrikkelijk jammer dat in 1998 NIET gekozen is voor het model van de Raad voor Cultuur dat toen op tafel lag.

Dat model schetste precies de twee lagen, die mij nu - in een wereld die niet meer hetzelfde is als in 1998 - voor het OB-stelsel uitstekend geschikt lijken:

- (1) één centrale laag, bij uitstek geschikt voor het ontwikkelen en structureel beheren en onderhouden van alle digitale zaken - laten we het voor het gemak even het "Sectorinstituut OB" noemen, en
- (2) één decentrale laag, gebaseerd op "werkgebieden" van 400.000 à 500.000 inwoners. In elk werkgebied, soms samenvallend met

een grote stad, soms - toevallig - met provinciegrenzen, is een eigen openbare bibliotheek, bestaande uit één centrale vestiging en meerdere, tien à dertig, filialen. Je zou de organisatie in zo'n werkgebied een Basisbibliotheek kunnen noemen, of een Decentrale Bibliotheek Centrale, of kan-niet-schelen hoe. Ik hou het hier maar even zo neutraal mogelijk op een "OB-XYZ". In Nederland zullen er dan ongeveer 30 OB-XYZ's zijn.

Een OB-XYZ is een organisatie die genoeg massa heeft om voor zichzelf inclusief haar filialen de zaken te regelen die nu veelal zijn uitbesteed aan PSO's. (Daarnaast vervullen de huidige PSO's ook nog andere heel nuttige functies, maar dat zijn dan juist de meer commerciële zaken die, net als NBD-Biblion, geen onderdeel moeten zijn van de branche.) Ook het onderscheid tussen wel of niet-WSF-bibliotheken is niet meer relevant.

De financiering van de centrale laag, het "Sectorinstituut OB" gebeurt in zo'n model door de centrale overheid, die van de decentrale laag, de ca. 30 "OB-XYZ-en", gebeurt op basis van een bijdrage per inwoner door de betrokken gemeentes.

Natuurlijk moet zo'n herstructurering er NIET toe leiden dat er opeens minder geld voor het stelsel beschikbaar is dan nu, doordat de financiële bijdrage vanuit de provinciale overheid aan het openbare bibliotheekwerk wegvalt. Het rijk zou haar bijdrage aan de provincies kunnen korten met de bedragen die de provincies nu aan bibliotheekwerk uitgeven, en de som daarvan toevoegen aan de huidige centrale middelen daarvoor - misschien nóg niet genoeg maar structureel een goed begin.

Het werk van het "Sectorinstituut OB" moet optimaal afgestemd zijn op de behoeftes van de "OB-XYZ-en". Dat vereist overleg, en dus een goede, "passende" overlegstructuur. Hoe die er precies uit moet zien weet ik niet, maar de voornaamste partners daarin zijn niet het driespan OCW, IPO en VNG.

Zeker, zeker, Wim en anderen, dat zal allemaal niet "zomaar" eventjes geregeld kunnen worden - maar dat is m.i. geen goede reden om niet over een geschikter model na te denken. Als niemand dat doet, blijft alles in de OB-wereld zéker net zo taai en traag als nu (ook voor de Regiegroep en de Projectgroep ;-))."

Tweede reactie op Josje Calff **Pleidooi voor bestuurlijk realisme en focus op inhoud**

Wim Keizer

Op 4 juni reageerde ik op [Bibliotheek 2.0](#) als volgt op bovenstaande bijdrage van Josje Calff: "Dag Josje, Het kan nooit kwaad na te denken over betere modellen voor het openbare bibliotheekwerk. Maar het kan ook geen kwaad een beetje realistisch te zijn. Structuurdiscussies worden al tientallen jaren gevoerd en die discussies hebben bijzonder weinig opgeleverd. Veel bibliotheekmensen zijn er doodziek van.

Neem nou maar van mij aan dat de Nederlandse provincies nog in geen jaren zullen verdwijnen (in een land dat begon als *Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden*, met een grote hang naar decentralisatie). En neem nou ook maar aan dat het rijk enkel en alleen ten behoeve van het openbare bibliotheekwerk heus geen korting aanbrengt in het provinciefonds (en het bijbehorende bedrag toevoegt aan de centrale OCW-middelen voor dat werk).

De Regiegroep kan natuurlijk altijd minister Plasterk voorstellen het te proberen..., maar ik denk dat ik het antwoord al ken. De minister heeft zijn hoop gevestigd op het Bibliotheekcharter, als het hoogst haalbare compromis tussen de drie bestuurslagen. Overigens, Josje, het Koepelconvenant is indertijd op verzoek van IPO door Provinciale Staten van alle provincies aanvaard. Maar de VNG kwam niet verder dan een advies aan gemeenten. Het commitment van provincies was groter dan dat van gemeenten.

Wat ik zie als *grote lijn* in de situatie waarin we nu zitten is dat OCW, afgezien van het blindenbibliotheekwerk (€ 9 miljoen), zo'n € 26 miljoen bijdraagt (een kleine € 6 miljoen per jaar besteltakenbudget en € 20 miljoen per jaar - voor vier jaar - innovatiegeld), maar dat de branche gezamenlijk zo'n € 570 miljoen subsidies van gemeenten en provincies ontvangt. Met slechts 5% daarvan is de bijdrage al gelijk aan de bijdrage van OCW. En daar gaan gemeenten of provincies helemaal niet over, dat kunnen de bibliotheken gewoon zelf beslissen. Maar ja, eensgezindheid is een eerste eis om gezamenlijk te werken aan de ontwikkeling van de digitale bibliotheek. Nu die eensgezindheid er (nog) niet is, kunnen we twee dingen doen:

- a. ons er bij neerleggen dat de kwaliteit van het openbare bibliotheekwerk lokaal/ regionaal erg uiteenloopt en uiteen zal blijven lopen.
- b. vanuit Regie- en Projectgroep met dermate goed onderbouwde, inhoudelijke ideeën over de besteding van de OCW-innovatiegelden komen dat de hele branche er enthousiast van wordt en er *spontaan* 10% van de eigen begrotingen bij legt. Vandaar mijn pleidooi dat de Regiegroep zich nu even helemaal richt op de inhoud. Het is al weer juni, de branche is erg nieuwsgierig naar de concrete inzet van de OCW-middelen in 2009 en de ideeën voor 2010/2012." Tot zover mijn reactie van 4 juni.

Streven: ProBiblio 1-1-2010 onderdeel Rijnbrink Groep

De Raden van Commissarissen van ProBiblio en de Rijnbrink Groep (een holding waar onder andere de PSO's Overijsselse Bibliotheek Dienst en Biblioservice Gelderland deel van uitmaken) hebben de seinen op groen gezet voor de plannen van de directies tot intensieve samenwerking. Het streven is er op gericht dat ProBiblio ingaand 1 januari 2010 onderdeel is van de holding Rijnbrink Groep.

De directie van ProBiblio en de Raad van Bestuur van de Rijnbrink Groep zullen de Ondernemingsraden om advies vragen. Bij een positief advies lijkt niets de samenwerking meer in de weg te staan. Aldus een op 17 juni verschenen persbericht van ProBiblio en Rijnbrink.

Zorg over contributiehoogte van brancheorganisatie

Marianne Bakker, Ton Mengerink en Eric van der Wal, directeuren van de Bibliotheken Rivierenland, Oost-Achterhoek respectievelijk Achterhoekse Poort, hebben er in een brief van 16 juni aan het VOB-bestuur op aangedrongen bij de bepaling van de contributie voor de nieuwe brancheorganisatie geen minimum- en maximumbedrag te hanteren en ook geen koppeling te leggen met inwonertallen. Zij wijzen er op dat aftopping van contributies leidt tot hogere contributies voor de bibliotheken in niet-stedelijke gebieden.

"Deze hebben vaak te maken met een minder florissante subsidiëring omdat een deel van de bibliotheekgelden van oudsher via de provinciale organisaties heeft gelopen." Zij zien een opeenstapeling van bijdragen per inwoner aan provinciale en landelijke organisaties, waardoor kosten steeds hoger worden, terwijl het gebruik van de bijbehorende diensten niet altijd naar evenredigheid is.

De directeuren wijzen er op dat de WOB een contributiesysteem hanteert dat gebaseerd is op formatieplaatsen. "Wij kunnen ons goed voorstellen dat dit ook ondergebracht wordt in een nieuwe opzet en dat er dan sprake is van één methode, geldend voor de hele branche." Zij verzoeken dit onderwerp voor de oktobervergadering te agenderen.

Ton Mengerink gaf als toelichting dat er wel eens gesproken is over een bijdrage van € 2 per inwoner en dat dit voor bijvoorbeeld de OBA met een werkgebied van ruim 700.000 inwoners ongeveer € 1,4 miljoen zou gaan betekenen, waarvan betaling hem niet waarschijnlijk lijkt. Maar dat "kleintjes" voor de groten betalen terwijl die kleintjes, ook volgens de BIS-cijfers, beduidend minder subsidie ontvangen, vindt hij ook ongewenst.

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 9 organisaties: Biblionet Drenthe, Biblioservice Gelderland, Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken (SFB), BibliotheekService Centrum Utrecht (BiSC), ProBiblio (Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (Noord-Brabant), Bibliotheekhuis Limburg en Vereniging Netwerk van Directeuren (NvD)

De relatie tussen deze 9 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut. De Nieuwsbrieven zijn digitaal ontsloten op de website van de Vereniging Netwerk van Directeuren, www.directeuren.net.

Feiten en opinies

"Comment is free, but facts are sacred".

De feiten zijn de feiten. Die behoren zo correct mogelijk te worden weergegeven. Daar mag u de redacteur op aanspreken.

Opinies, van wie dan ook, zijn maar opinies, maar wel beter naarmate ze meer op feiten steunen of althans niet met de bekende feiten in tegenspraak zijn.

Opinies mag u aanvechten. Graag zelfs. De bibliotheekvernieuwing verdient meer discussie in het openbaar. Reacties worden geplaatst als voornaam, achternaam en (indien aanwezig) functie vermeld worden. Ze kunnen worden gemaild aan wkeizer@soobbozh.nl.